

Čebelarjeva opravila v septembru

Zaradi napak čebelarja oziroma neustrezne oskrbe čebel v poletnem času nas september lahko kaznuje z zapiranjem panjev.

Klavdijo Babič (klavdijo.babic@siol.net)

V septembru je na Obali v zadnjih letih vreme stabilno z veliko sončnih dni. Toplo morje kopiči toploto v ozračje, zato je tudi ponoči toplo, dnevne temperature so približno 25 °C. Že konec avgusta in septembra se običajno pojavijo padavine, ki namočijo izsušeno zemljo. Travniki ponovno zacvetijo, dobro lahko zamede bršljan, na kraških tleh pa cveti žepek. Čebele najdejo hrano tudi na poškodovanem grozdju, figah in drugem sadju. Po dolgem suhem in brezpašnem poletju se ustvarijo odlični pogoji za medenje in ponovni razvoj. V zadnjem desetletju je lahko pri nas zaradi neugodnega muhastega spomladanskega vremena in suhega poletja šele v septembru dovolj ustrezne paše za čebele. Lahko bi rekli, da se vse obrača na glavo. Matice začnejo ponovno obilno zalegati. Velikokrat zaležejo trotovino. Ni redek pojav, preleganje matice. Ker so ponovno prisotni troti, se te brez težav oprašijo. Zaradi ugodne temperature, razvoja zalege in drugega pa so to žal tudi odlični pogoji za razvoj varoze.

Vzroki pretiranega razvoja varoje in zatiranje

V avgustu in septembru se polegajo zimske čebele. Da bodo te šle v zimo zdrave, močne in z dovolj maščobnega tkiva ter preživele do aprila, poskrbim, da imajo zadostne količine hrane, predvsem pa, da so očiščene in nepoškodovane od varoje. Testni vložki za kontrolo odpada varoj so predvsem v septembru nepogrešljiv pripomoček v mojem čebelarstvu. Uporabljam jih v vseh panjih. Tudi če v toplem poletnem obdobju ni bilo večjega odpada varoj, se sedaj na vložkih pojavi prava slika. Pozoren sem tudi na stanje pred panji. Če opazim čebele, ki ne morejo poleteti, pomeni, da se je zaradi pretirane okužbe razvil virus popačenih kril in sem že pozen. Če sem bil pri poletnem zatiranju varoj uspešen, v septembru v večini večjega naravnega odpada varoj ne beležim. Se pa vedno pojavi kakšna družina, ki je bolj napadena z varojami. Vzrokov je lahko več. Če je bilo v družini v poletnem času veliko zalege, so bile varoje skrite v njej. Najpogosteje pa pride v tem obdobju do reinvazije. V letošnjem letu je bilo na našem območju veliko rojev, ki so si poiskali dom v naravi. Ti roji zaradi prevelike napadenosti z varojami pogosto oslabijo. Močne družine jih poiščejo in izropajo, s seboj pa prinesejo varojo. Na enak način lahko naše čebele ropajo oslabele družine v lastnem čebelnjaku oziroma okoliških. Družine, ki ropajo, prepoznam z opazovanjem. Čebele intenzivneje izletavajo, v družinah se pojavi večja količina hrane, na testnih vložkih pa večji

odpad varoj. Priča smo tudi primerom, ko čebele v poletnem in jesenskem času zaradi prevelike napadenosti z varojami izroji. Posledica so prazni panji - v njih ostane le zalega. Čebele se na ta način poskusijo rešiti varoje in preživeti, kar pa zaradi konca sezone v večini primerov ni več možno. Zaradi velike napadenosti z varojo in možnosti prisotnosti drugih bolezni je potrebna posebna previdnost tudi pri oskrbi vseh poznih rojev, predvsem tistih, katerega izvora ne poznamo. Podobno metodo uporabljam tudi jaz. Prekomerno napadeni družini odvzamem vso pokrito zalego, ki jo skurim. V družini ostanejo le odkrita zalega in čebele. Ker so vse varoje na čebelah opravim zatiranje. Družina na ta način ob ustrezni količini hrane nadomesti izgubljeno in preživi. Če se število varoj v septembru in oktobru v določenih družinah spet povečuje, pa pri njih ponovno opravim zatiranje z ekološkimi zdravili.

Priprava čebel na zimo

V septembru ni redkost, da ob obilni paši ponovno poteka intenzivno zaleganje in se čebele zopet številčno okrepijo. Če zaradi večjega vnosa hrane čebele matico blokirajo z medom, dodam mlad zgrajen sat ob zalego. Sicer pa v gnezdo le izjemoma posegam. Gnezda so namreč že oblikovana. Pazim le, da so na sredini. Družine se pripravljajo na zimo, zato potrebujejo predvsem mir. Pregledam le gnezda sumljivih družin, pri katerih sem pozoren na morebitne spremembe na zalegi. Družine ki preveč oslabijo, so brezmatične trotovke ali prekomerno napadene z varojami so obsojene na propad. Pri takšnih primerih družino ometem in panj izpraznim. Pri ostalih družinah sem pozoren na ustrezno količino hrane. Sedaj so v panjih zimske čebele, ki jih z dodatnim krmljenjem ne obremenjujem. Dokrmim le še družine, v katerih hrane primanjkuje. To opravim najkasneje do konca septembra ali v začetku oktobra. Krmim zvečer, ob tem pa pazim, da so nočne temperature še dovolj visoke in da čebele pitalnike do jutra izpraznijo. Največ pozornosti namenim nadzoru naravnega odpada varoj. Glede na stanje na testnih vložkih po potrebi opravim še dodatno zatiranje. V panjih je še veliko zalege, zato je potreba tudi po sveži vodi. Pozoren sem na morebiten rop družin, še posebej na tihi rop, ki prizadene oslABLJENE družine.

Razvoj in medenje bršljana

V Istri je predvsem v zaledju veliko zapuščenih stavb in nevzdrževanih gozdov. Posledično ima bršljan odlične pogoje za razvoj in ga je iz leta v leto več. Cveteti začne

septembra in cveti še v oktobru do ohladitve. Kljub dobrim pogojem v naravi vsako leto te paše čebele ne izrabijo. Na bršljanovih cvetovih v takih letih opažam le divje oprasevalce. Ko pa bršljan zamede, čebele hitro napolnijo plodišča in matico pogosto blokirajo pri zaleganju. Najmočnejše družine nosijo medicino tudi v medišče. Letos so julijska neurja obali prizanesla. Padavine so omilile sušo. Čebele so imele ves čas na voljo nekaj naravne hrane, zato so ohranile moč. Ob ustrezni poletni oskrbi bodo v septembru lahko v nadpovprečni kondiciji in ob morebitnem medenju dobro izkoristile pašo.

Ali je za čebelarje na Obali bršljan poguba ali priložnost?

Pred dobrim desetletjem, ko smo na Obali začeli beležiti prve večje donose bršljanovega medu, smo hitro spoznali, da ta med zelo hitro kristalizira in naj bi bil posledično za čebele v zimskem času slabše prebavljiv. Veliko čebelarjev je tedaj krivilo bršljanov med za zimske izgube svojih družin. Da do kristalizacije medu in izgub ne bi prišlo, sem sledil navodilom stroke ter med medenjem bršljana dodajal sladkorno raztopino v isti količini, kolikor je bil donos iz narave. Najmočnejše družine so na ta način napolnile tudi medišča. Ker nisem vedel kam spomladi s tako količino medu sem naslednje leto to metodo opustil. Nato sem konec septembra ob zalegi odstranil z vsake strani po en sat bršljanovega medu in na to mesto vstavil prazna sata ter začel krmiti. Čebele so nastavljeni sata in celice, kjer se je zalega poglela, napolnile s sladkorno raztopino. V drugih krajnih satih in medenih venci okoli zalege je ostal bršljanov kristalizirani med. Okoli božiča sem opravil zimsko zatiranje in pregledal stanje družin. V tem obdobju je bilo s čebelami vse v redu. Naslednji pregled sem opravil februarja ob lepem sončnem vremenu. Zanimalo me je predvsem, kaj je z zalogami hrane. V panjih je namreč ostal le kristalizirani bršljanov med. Takoj po pregledu je pritisnil mrz in vztrajal do konca marca, zato v tem hladnem obdobju čebel ni bilo možno krmiti. V strahu sem čakal na otoplitev in na to, kolikšne izgube bom beležil. Ko se je vreme v začetku aprila otopilo, sem presenečeno opazoval, kako so čebele intenzivno letele iz panjev. V aprilu so se lepo razvijale in uspešno izrabile akacijevu pašo. Od takrat naprej jeseni, zaradi kristalizacije medu, čebel dodatno ne krmim. V oktobru le po potrebi, dokler vreme še dopušča, nalijem

še nekaj sladkorne raztopine, da z njo napolnijo prazne celice v gnezdu. Opažam, da če je družina čez zimo dovolj močna, se z ogrevanjem gručice ustvari dovolj vlage, s katero čebele topijo kristalizirani med. Tako pozimi propadejo le manj številčne družine.

Točenje bršljanovega medu

Bršljan je iz leta v leto intenzivnejše medil. Zanimalo me je, ali lahko razvijemo metodo, s katero bomo lahko jeseni iztočili bršljanov med, v katerem ne bo ostankov zdravil ter sladkorja in ali bo čebelam pred kristalizacijo uspelo ta med dovolj izsušiti. S pokojnim Renatom Starcem, ki je kot izkušen čebelar skrbel za naš društveni učni čebelnjak v Hrastovljah, sva izdelala načrt. V spomladanskem času sva izrezovala trotovino in s tem omejevala razvoj varoj. V poletnem času sva zatirala varoje z mravljinčno kislino. Do konca avgusta so imele družine od osem do deset kilogramov hrane. Bršljan je dobro medil, vendar se nama je poskus ponesrečil. Medeni sati so bili pred točenjem že kristalizirani in točenje ni bilo možno. Naslednje leto sva pomanjkljivosti odpravila in poskus ponovila. Ko se je pojavilo medenje bršljana, sva ob zalegi

odvzela vse sate z zalogo hrane in prazen prostor levo in desno ob zalegi nadomestila s praznimi sati. Pazila sva, da so gnezda na sredini. Da bi omilila kristalizacijo medu, sva panje zapažila s penasto gumo. V izoliranih panjih ostaja tudi ponoči višja temperatura, zato med počasneje kristalizira. Čebele so pridno vnašale bršljanovo medicino. Predvsem zvečer je pred panji dišalo po milnici. To je tipičen vonj, ko čebele vnašajo bršljanovo medicino. Konec septembra sva se odločila za točenje. V plodiščih sva pustila po en sat medu z

leve in desne ob zalegi. V mediščih sva vse odvzela. Sate v plodišču sva nadomestila s prej odvzetimi sati, v katerih je bila sladkorna raztopina. Po potrebi sva družine dokrmila, da je znašala zimska zaloga hrane približno 12 kilogramov. Referenčni vzorec tega medu so nama analizirali v laboratoriju ČZS in v laboratoriju v Nemčiji. Kisline v medu so bile nekoliko povečane, vendar v mejah normale, prav tako so bili znotraj mejnih vrednosti tudi vsi ostali parametri, tako da je bil med primeren za prodajo. Bršljanov med je med kupci vedno bolj zaželen, zato je njegova cena višja od drugih vrst medu. Zakonodaja in produktna odgovornost nas zavezujeta, da kupcu predamo varno živilo. Če se boste odločili za točenje bršljanovega medu, bodite pozorni, da med medenjem ne krmite čebel in ne zatirate varoj. Med po točenju oddajte na analizo ostankov zdravil in sladkorja. Le ob ustreznih analizah je ta med primeren za trženje.

Bršljanova paša

Foto: Klavdijo Babič